

ЕКОНОМІКА

І РЕГІОН №3 (52) 2015

ЭКОНОМИКА И РЕГИОН



ECONOMICS AND REGION



Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка *Червень 2015 р.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- ОНИЩЕНКО В.О.** – головний редактор, д.е.н., проф., ректор Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- КОМЕЛІНА О.В.** – заступник головного редактора, д.е.н., проф., декан факультету менеджменту і бізнесу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- ПТАЩЕНКО Л.О.** – відповідальний секретар, д.е.н., проф. кафедри фінансів і банківської справи Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- БРИЖАНЬ І.А.** – д.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та управління персоналом Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- ВАРНАЛІЙ З.С.** – д.е.н., проф. кафедри фінансів Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка;
- ВОЛКОВА Н.І.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів і банківської справи Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- ДУБШЦЕВ В.П.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії та регіональної економіки Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- КОЗАЧЕНКО Г.В.** – д.е.н., проф., проф. кафедри фінансів і банківської справи Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- КОРГАНАШВІЛІ Л.Д.** – д.е.н., проф., керівник центру забезпечення якості та наукової діяльності Міжнародної школи туризму Тбіліського державного університету імені І. Джавахішвілі;
- МАЗАРАКІ А.А.** – д.е.н., проф., ректор Київського національного торговельно-економічного університету;
- МОМОТ Т.В.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку та аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова;
- ОБОЛЕНСЬКА Т.Є.** – д.е.н., проф., проректор з науково-педагогічної роботи Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана;
- ПОГОРЕЛОВ Ю.С.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку та аудиту Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- ХВЕСИК М.А.** – д.е.н., проф., директор Інституту природокористування та сталого розвитку НАН України, член-кореспондент УААН;
- ЧЕВГАНОВА В.Я.** – к.е.н., проф., завідувач кафедри економіки підприємства та управління персоналом Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- ЧИЧКАЛО-КОНДРАТЮК І.Б.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародної економіки та маркетингу Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- ШВІЛЬ ЮРГЕН** – доктор наук, проф., Департамент підприємництва та управління / Міжнародний менеджмент та маркетинг. Університет прикладних наук, м. Бранденбург (Німеччина);
- ШИНКАРЕНКО Р.В.** – к.е.н., доц., декан фінансово-економічного факультету Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;
- ЮРКІВ Н.Я.** – д.е.н., доц., завідувач кафедри управління банківського безпекою Університету банківської справи НБУ.

Журнал "Економіка і регіон" внесений до переліку наукових фахових видань України (наказ МОН України № 12 79 від 16.11.2014).

Видання – науковий журнал. Концепція журналу базується на багаторічному науковому, фаховому висвітленні актуальних проблем економіки України та світу. Основні рубрики: економіка й управління національним господарством; розвиток продуктивних сил і регіональна економіка; економічна теорія та історія економічної думки; світове господарство і міжнародні економічні відносини; економіка та управління підприємствами; економіка природокористування й охорона навколишнього середовища; демографія, економіка праці, соціальна економіка та політика; гроші, фінанси і кредит; бухгалтерський облік, аналіз та аудит; математичні методи, моделі й інформаційні технології в економіці; економічна безпека держави та суб'єктів господарювання.

Видається з липня 2003 р. Виходить шість разів на рік. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ 7560, видане 15.07.2003. Державним комітетом інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України.

Засновник і видавець журналу – Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка.

Назва, концепція, зміст та дизайн журналу "ЕІР" є інтелектуальною власністю редакції журналу "Економіка і регіон" та охороняється законом про авторські й суміжні права. При передрукуванні посилання на журнал "ЕІР" обов'язкове. Матеріали друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за точність поданих даних несуть автори матеріалів, редакція не завжди поділяє думку авторів.

ISSN 2218-1199
ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 98763

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (прот. № 22 від 30.06.2015)
Верстка Ю.М. Веркола
Коректор Я.В. Новічкова
Здано до набору 01.04.2015
Підписано до друку 29.04.2015
Формат 60x80 1/8. Обл.-видавн. арк. 13,38.
Тираж 300 прим. Замовлення № 133.

Надруковано поліграфічним центром Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3130 від 06.03.2008

Адреса: 36011, Полтава, Першотравневий просп., 24. Тел.: (05322) 2-98-75;
e-mail: v171@pntu.edu.ua;
сайт журналу: <http://eir.pntu.edu.ua>

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

- 3 V.O. Onyshchenko, S.B. Manzhos. Strategic priorities of financial security development in the banking sector of Ukraine
8 Т.М. Завора. Проблеми та перспективи розвитку ринку лізингових послуг в Україні

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ
ГОСПОДАРСТВОМ**

- 15 I.A. Bryzhan. Innovation development of Ukraine: current state, problems and ways of their solving
22 В.П. Дубіщев, Н.М. Краус. Інноваційна економіка та її інституціоналізація

**РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

- 28 S. Chekhov. Functioning of the linseed market in Ukraine
34 С.В. Захарченко. Оцінювання конкурентоспроможності регіонів України та обґрунтування стратегій її підвищення (в контексті методології IMD-Lausanne).
40 В.В. Гришко. Адаптація системи управління до викликів середовища – ключова умова економічної безпеки регіону
46 В.П. Задорожний. Фінансові інструменти регіональної політики соціально-економічного розвитку в Україні
55 Т.А. Заяць. Стратегічний потенціал продуктивних сил регіонів України: проблеми формування та використання
60 О.П. Сологуб. Сучасні аспекти формування підприємницького потенціалу регіону

**ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА
ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА
І ПОЛІТИКА**

- 66 Д.В. Бабич, А.Є. Фандєєва. Стратегічне управління людськими ресурсами на підприємствах
71 В.І. Чобіток, С.В. Дибаліна. Формування системи мотивації працівників на промислових підприємствах: теоретичний аспект

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК,
АНАЛІЗ ТА АУДИТ**

- 77 Ю.С. Погорелов, Ю.Ю. Миронова, М.В. Красношкік. Інструменти управлінського обліку на промислових підприємствах
83 О.В. Харламова. Методика трансформації обліково-звітної інформації щодо капіталу та зобов'язань при складанні МСФЗ-звітності
88 О.В. Пустяк, Я.М. Демченко. Ефективність управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги: обліково-аналітичний аспект

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА
ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

- 96 С.В. Онищенко, Я.С. Голян. Сучасні тенденції бюджетної безпеки України
103 О.А. Пугач. Моделювання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення
110 О.Л. Кузенко. Фінансові відносини в системі фінансової безпеки суб'єктів господарювання

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ
(за видами економічної діяльності)**

- 116 Ю.І. Матюшіна. Загальні засади організації внутрішнього контролю витрат виробництва в управлінні нафтогазовидобувних підприємств

**МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ,
МОДЕЛІ Й ІНФОРМАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ**

- 123 А.И. Тесєлкин. Енергоефективність в технологіях комп'ютерного моделювання
127 О.Г. Климко, Н.П. Федченко. Застосування економіко-математичного моделювання до рівня врожайності сільськогосподарських культур
133 Л. Шах. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління виробничим потенціалом підприємства

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

UDC 336.71:351.863. (477) (043.3)

STRATEGIC PRIORITIES OF FINANCIAL SECURITY DEVELOPMENT IN THE BANKING SECTOR OF UKRAINE

**Onyshchenko V.O., Doctor of Economics, Professor, Finance and Banking Department.
Manzhos S.B., PhD, Associate Professor, Finance and Banking Department,
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University**

© *Онищенко В.О., 2015.*

© *Манжос С.Б., 2015.*

Статтю отримано редакцією 10.06.2015 р.

Introduction. The main condition for sustainable economic development of any country is to ensure financial security of the banking sector. For the high-risks crisis period, efforts of the Government and the banking supervision and adjusting authorities are focused on solving current problems related to the processes of crisis bailout in the banking sector. In this case, new prospects, declared during the crisis crunch, remain beyond their attention. One of the reasons causing such a situation is lack of internal financial recourses and external financing difficulties. Whereas under the condition of the banking system's development parameters stabilization, it is possible to start implementation of strategic development, both at an individual business entity and in the country as a whole.

Stability of banking institutions is inseparable of the country's financial security, serving as a state of financial and credit governmental sphere, which is characterized by balance and quality of the systemic totality, including financial instruments, technologies and services, resistance to internal and external negative factors (threats), ability of this sector to provide the protection of national financial interests, sufficient total financial resources for all business entities, communities, and the efficient functioning of the national economic system and social development as a whole.

Today, Ukraine is undergoing a complex systemic crisis of geopolitical relations, economic confidence, social and economic expectations. It is already making significant adjustments not only into its internal security, but also into the global distribution of manufacturing, commercial flows, labor, investments etc. For the period of the undeclared war, Ukraine has lost at least 20% of its economic potential. It's affected on the activity of the banking sector, the 2014-2015 being a period of severe ordeals: massive banking failures, negative financial results of the banking system, caused primarily due to significant volumes of allocations to reserves for possible losses from active operations; slash in credit activities; impairment of assets. The economic activity contraction, trade imbalances and caused depreciation of currency and inflation growing to 30% annual interest. These events led to the need for purging the banking system, which began in 2014, and needed a justification of the strategic priorities in the development of financial bank security.

The analysis of recent studies and publications discussing the problem. The problems of financial security at the government, enterprise and bank level was studied by such scholars as S. Adamenko, D. Artemenko, A. Baranowski [1; 2], I. Blank, Balatskiy, T. Bulgarians [3], O. Vasylyk, P. Gerasimov, K. Goryachev, A. Epifanov, M. Yermoshenko [5], M. Zubok [4], G. Ivanov, S. Illyashenko, O. Kirichenko [6; 9], J. Kim [6], V. Kovalenko [7], G. Kramarenko, V. Kryzhanivska, O. Crickley [7], E. Korotkov, L. Lihonenko, V. Moskalenko, E. Novosyadlyj, B. Rayzberh, A. Tereshchenko, S. Salyga, I. Fat, V. Sidak [8], E. Utkin, Shevtsova and many others. Thus, in the works

of A. Baranowski, T. Bulgarians, V. Kovalenko, the essence of the financial security concept, potential threats to financial security and their classification were considered. M. Zubok has determined the indicators of financial security in the banking sector. V. Sidak has suggested approaches to strengthen the financial security in particular and the economic security as a whole.

Highly appreciating their contribution to solving the problems of financial security at various levels and in various economic sectors, we should note that the issues of bank financial security are not still properly studied. Particularly, it concerns a number of studies related to justification of the strategic priorities of the financial security development in the banking sector, aimed at overcoming the crisis and taking into account both the peculiarities of the Ukraine's economy as a whole and those of the particular banking system.

The purpose of the article is substantiation of strategic priorities in developing the financial security in the banking sector of Ukraine.

The basic material and results. In 2014, Ukraine has passed through an unprecedented combination of the political, financial, economic and banking crisis. The conflict in the east of Ukraine with previously accumulated macroeconomic imbalances destroyed the financial stability of the country. The main challenges and threats to the financial security in the banking sector of Ukraine are shrinkage of the banks' resource base; reduction and deterioration in the assets quality, increase of liquidity risks and insolvency of financial institutions, problems with their capitalization. Significant threats to the stability of the banking system were the complexity of the capitalization procedure, lack of alternative ways to increase capital, difficulties in problem assets managing (primarily in the temporarily occupied territories - in the Crimea, Donetsk and Lugansk regions). In response to the force majeure risks strengthening for banks, NBU was forced to apply additional steps to support their liquidity, which in terms of curtailing the opportunities of profit performance, formed the preconditions for further profiteering. Destabilization of the national currency in the form of depreciation was a result of strengthening crisis macroeconomic trends and external imbalances, as well as the limited capacity of the NBU to maintain supply in the foreign exchange market by means of economic methods against the backdrop of forming large deficit of foreign exchange earnings and market prospects deterioration. According to 2014, the official hryvnia exchange rate against the US dollar dropped to 97.3%, the euro - by 74.2%, Russian ruble - by 23.7% [8]. Objective factors that influenced the devaluation of the hryvnia in 2014 were: export earnings decline and reduction of foreign currency in the interbank market; net outflow of foreign currency to non-residents; reduction in reserves caused by the necessity of timely repaying public and publicly guaranteed external debts, foreign exchange auctions and targeted foreign exchange intervention in favor of "Naftogaz Ukraine"; increase in net purchases of non-cash currency in the interbank market.

The list of threats to financial security testifies to the critical vulnerability of the banking sector in Ukraine to a number of external and internal challenges caused both by unpreparedness to resist to the above specified deformation and by lengthy deepening of crisis processes due to its profound backwardness in the absence of reforms. Taking into account the above said, the strategic priority of the financial security development in the banking sector is improving monetary and exchange rate policy.

Under current conditions, monetary and exchange rate policy of Ukraine is being formed under the negative impact of hostilities in the east, growing decline in business activity. Under these conditions, acute problems have arisen concerning the external debt, exchange rate volatility, consumer prices inflation, loss of confidence in the banking system and excessive demand for foreign currency from business entities and population.

In this situation, the government has undertaken a number of measures targeted at solving these problems, the key measure was cleaning the purging the banking system from problem banks.

Over the past year CPI growth has significantly accelerated: up to 24.9% at an annual rate [8]. Thus, the main factor of inflation was a negative exchange rate correction, since the share of imports is substantial in the consumption structure of Ukraine, while national goods have a significant import component in their cost structure, which depends critically on exchange rate stability. Thus, during 2014, the inflation-devaluation spiral has been largely formed. However, several factors slowed the price growth, decline in business activity, real wages reduction.

Under the conditions of the busy schedule for repaying public and publicly guaranteed external debts, the need for foreign exchange auctions and targeted interventions in the foreign exchange market to support offices of banks, targeted foreign exchange interventions in favor of "Naftogaz Ukraine", during 2014, the reduction of international reserves (up to 5, \$ 6 billion. United States as of March 1, 2015) [8] was taking place. Reduction of reserves was primarily caused by a significant saving consolidated balance of payments deficit, reducing commodity exports, capital outflows from the financial accounts.

UDC 336.71:351.863. (477) (043.3)

Volodymyr Onyshchenko, Doctor of Economics, Professor, Finance and Banking Department. **Svetlana Manzhos**, PhD, Associate Professor, Finance and Banking Department, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Strategic priorities of financial security development in the banking sector of Ukraine.** The main threat to the financial security in the banking sector of Ukraine is determined, confirming its critical vulnerability to a range of external and internal factors. strategic priorities of financial security development in the banking sector of Ukraine are substantiated, including improvement of monetary and exchange rates policy. The prerequisites for sustainable development of the banking sector in the medium term are identified: to stimulate additional capitalization of banks by the shareholders; further recovery of the banking system by means of withdrawal troubled banks from the market; supporting the process of bank capital consolidation; approximation of standards regulating solvency and liquidity of banks to the Basel Committee recommendations; improving the reliability of systemically important banks; improving institutional capacity regulators; creation of additional guarantees for financial stability in the event of economic recession; promoting development of credit bureaus; gradual abolition of administrative measures, including currency restrictions and practice of multiple exchange rates; involvement of additional long-term passives in national currency in the banking system.

Keywords: financial security, banking, strategic priorities, monetary and exchange rate policy.

УДК 336.71:351.863. (477) (043.3)

Онищенко Володимир Александрович, доктор економічних наук, професор кафедри фінансів і банківської справи. **Манжос Світлана Борисівна**, доцент кафедри фінансів і банківської справи. Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Стратегічні пріоритети формування фінансової безпеки у банківському секторі України.** Розглянуто основні загрози фінансовій безпеці у банківському секторі України, які підтверджують його критичну вразливість від дії низки зовнішніх і внутрішніх факторів. Обґрунтовано стратегічні пріоритети формування фінансової безпеки у банківському секторі України, до яких належить удосконалення грошово-кредитної та валютно-курсової політики. Визначено передумови для сталого розвитку банківського сектора в середньостроковій перспективі: стимулювання додаткової капіталізації банків з боку акціонерів; подальше оздоровлення банківської системи шляхом виведення з ринку проблемних банків; підтримка процесу консолідації банківського капіталу; наближення стандартів регулювання платоспроможності та ліквідності банків до рекомендацій Базельського комітету; підвищення надійності системно важливих банків; підвищення інституційної спроможності регуляторів; створення додаткових гарантій фінансової надійності на випадок економічної рецесії; сприяння розвитку кредитних бюро; поступове скасування адміністративних заходів, включаючи валютні обмеження і практику використання кількох обмінних курсів; залучення в банківську систему додаткових довгострокових пасивів у національній валюті.

Ключові слова: фінансова безпека, банківський сектор, стратегічні пріоритети, грошово-кредитна і валютно-курсова політика

УДК 336.71:351.863. (477) (043.3)

Онищенко Владимир Александрович, доктор экономических наук, профессор кафедры финансов и банковского дела. **Манжос Светлана Борисовна**, доцент кафедры финансов и банковского дела. Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка. **Стратегические приоритеты формирования финансовой безопасности в банковском секторе Украины.** Рассмотрены основные угрозы финансовой безопасности в банковском секторе Украины, которые подтверждают его критическую уязвимость от воздействия ряда внешних и внутренних факторов. Обоснованы стратегические приоритеты формирования финансовой безопасности в банковском секторе Украины, к которым относится усовершенствование денежно-кредитной и валютно-курсовой политики. Определены необходимые условия для стабильного развития банковского сектора в среднесрочной перспективе.

Ключевые слова: финансовая безопасность, банковский сектор, стратегические приоритеты, денежно-кредитная и валютно-курсовая политика.